

NÂZIM HİKMET'İN BÜYÜKLÜĞÜ

O, kendi mukadderatını, hayatıyla ve sanatıyla, memleketinin ve dünya halk kitlelerinin mukadderatına, kuruluşuna, kalkınmasına bağlamıştır.

Bugün Nâzım Hikmete bütün dünya sanat ve edebiyat âlemi “Devrimizin en büyük şairlerinden biri” diyor. Nâzım Hikmet neden büyük bir şairdir? Çünkü yeni ve eski, ileri ve geri, şekil ve muhteva, sanatkârın ferdiyeti ve cemiyetin tesitleri meseleleri gibi esas sanat dâvalarının müşahhastası, bir sanatkârın eserlerinde halledilmiş şeklini Nâzım'ın şiirlerin de görmek mümkündür. Bunun için Nâzım büyük bir şairdir.

Bununla beraber denilebilir ki Nâzımın en büyük ve mühim vasfı ileri bir sanatkâr oluşudur. Sanatta ilerilik, yeniliği ihtiva etmekle beraber, her yenilik bir ilerilik değildir. Nasıl ki ilerilik de geçmişle bütün bağları koparmak ve inkâr etmek değildir. Her devirde ve her cemiyet sisteminde yarını yaratmakta olan gelişmeler ve bu gelişmelerde tarihî rolü oynayan sınıf ve zümreler vardır, ileri sanat, cemiyetin bu gelişmesini ifade eden ve bu gelişmede müessir bir rol oynayan sanattır.

Nâzım bu mânada gerçekten ileri bir sanatkârdır. Bugünün cemiyetlerinin gelişme seyri demokratik istikamettedir; halk hâkimiyetine, halkın maddî ve kültürel hayatının yükselmesine doğrudur. Nâzım kendi mukadderatını hayatıyla ve sanatıyla memleketin ve dünya halk kitlelerinin mukadderatına, kurtuluşuna, kalkınmasına bağlamıştır. Nâzımın, eserleriyle kendi memleketinin sınırlarını aşmasının, dünya sanat âlemine girebilmesinin ve yarına mal olacak bir sanatkâr hüviyetine bürünebilmesinin sırrı buradadır. Nâzım, Türk köylüsünü, işçisini ve münevverini, bu halkın ıstırabını, didişmelerini ve ümitlerini ve bu memleketin trenini, toprağını ve şehrini, asfaltını ve hapishanesini, hâsılı bu memleketin insanını, ve tabiatını şiirlerine konu edinmiştir. Ve en mühimini, bu tabiat ve insan realitesini doğru, hakiki veçhesile görmüş ve hakikî veçhesile ifade etmiştir. Aynı zamanda Nâzım, Türk köylüsünün ziftle sıvanmış çatlak tabanının ıstırabı kadar, gür sesile şarkısını söyleyemiyen Amerikalı zenci sanatkârın acısını da duymuştur. Destanlaştırdığı Türk halkının anti-empyralist istiklâl savaşı kadar Çin, Hint ve diğer sömürgeler halkının da istiklâl mücadelelerine inanmıştır, onları da alkışlamıştır.

Bu noktada şöyle itiraz avazeleri duyar gibi oluyorum: İleri sanatkâr mutlaka istismardan, halkın ıstırap ve mücadelesinden mi bahseder? Tabiat güzellikleri sanata konu olamaz mı? Bir şair aşka, sevgilisine dair yazamaz mı? Şüphesiz mesele bu kadar basit değil. Her şey sanata konu olabilir ve her şey ileri sanata konu olabilir. Diğer mevzular gibi deniz ve mehtap, gül ve bülbül, aşk ve yâr sanatkârın işliyeceği materyaldir, ham maddedir. Meselenin düğüm noktası, sanatkâr bu materyali nasıl ele alıyor, hangi zaviyeden işliyor? oradadır. Aslını ararsanız sanatkâr doğrudan doğruya tabiat güzelliklerinden, aşktan, sevgilisinden bahsetmez. O bu mevzular karşısında kendi de farkında olarak veya olmıyarak belirli bir vaziyet almıştır; belirli

bir görüş, düşünüş ve duyuş noktasından bu konuları ifade eder. İlerilik gerilik vasfı, konuların asıl kendisinde olmaktan ziyade, sanatkârın aldığı bu vaziyette, kabul ettiği görüş noktasındadır.

Cemiyette ileri gelişmelere uygun, bu gelişmelerin yarattığı, bir hayat, insan, aşk, güzellik, tabiat anlayışı vardır. Kısacası, cemiyet ve tabiat realitesini doğru olarak ifade eden bir bilgi ve fikir sistemi ve buna bağlı estetik ve ahlâkî değerler vardır. Bu ileri görüş ve değerler bakımından aşkı ve tabiatı ifade eden sanat eserleri ileri sanat çerçevesine dahildir Böyle bir fikir ve değer sisteminden ele alınıp işlenmek şartıyla insan ve insan-tabiat münasebetlerinin her cephesi, hayatın her safhası ve her çeşit insanî tipi sanata konu olabilir. Konuların sınırı yoktur.

Bununla beraber, her cemiyet sisteminin ve her devrin kendine has davaları, bilhassa sivrilmiş meseleleri vardır. Bunlarla ilgili çeşitli konular sanatta, bilhassa ileri sanatta akislerini bulur. Her devrin sanatı bazı konularla bilhassa ilgilenir, meşgul olur. Her konu sanat için meşrudur ama, devrin sosyal şartlarına göre sanat bazı konular üzerinde dikkatini teksif eder, diğer bazılarını ise ihmal eder. İleri sanat devrinin meselelerine hassas olan ve bu meselelerin doğru şekilde anlaşılmasına yardım eden sanattır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Nâzım Hikmetin kendi devrinin ve cemiyetinin meselelerine ve gidişine karşı gösterdiği hassasiyet büyüktür. Bununla beraber Nâzımda konu bakımından büyük bir genişlik ve çeşidlilik görülür. Nâzımdaki tabiata yakınlık ve sevgi ve tabiatı ifadedeki tazelik hangi gül ve bülbül, deniz ve mehtap şairinde vardır? Bugünkü şiirimizde “Karıma Mektuplar”dan daha sıcak, daha içten bir sevgi ifadesine nerede rastlanır? Ancak kırıntılarını öğrenebildiğimiz destanlarındaki çeşidli insan tiplerini, insan psikolojisini anlayışı ve tabiat tasvirlerini başka hangi şairimiz veya romancımız verebildi? Ama Nâzımda konuların bu genişliği ve çeşidliliği hep tek bir büyük davanın etrafında toplanır, o davaya izafetle bir yer alır. Şiirlerinde işlediği konular birbirinden ayrı, “müteferrik” konular değildir. Tabiat sevgisi, aşk [ve] ruh tahlilleri, hep aynı esas görüşten ele alınmış, hep aynı büyük dâvaya yöneltilmiştir.

[Yazı, “Örnek Sanatçı: Nâzım Hikmet” yazısının kısmi eklerle bir özetidir.]

Hür Gençlik, Özel Sayı, Mayıs 1950